

Obsah

1 Úvod (<i>O. Štěrba</i>)	9
2 Obecné kapitoly ekologie říční krajiny (<i>O. Štěrba</i>)	11
2.1 Co je to ekosystém.....	12
2.2 Dva pohledy na řeku a její krajinu.....	12
2.3 Vymezení a definice ekosystému říční krajiny.....	14
2.3.1 Velikost a tvar. Plocha říčních krajin v ČR.....	16
2.3.2 Vymezení časové.....	23
2.3.3. Vymezení funkční	23
2.3.4 Hierarchie dílčích ekosystémů v říční krajině	24
2.3.5 Název „říční krajina“ a definice	25
2.4 Říční krajina a mokřady	26
2.5 Speciální říční krajiny.....	29
3 Hlavní ekosystémy říční krajiny (<i>O. Štěrba, F. Kubiček, Vr. Bednář, B. Šarapatka</i>).....	33
3.1 Prameny (<i>F. Kubiček</i>).....	33
3.1.1 Co je to pramen.....	33
3.1.2 Fyzikálně-chemické prostředí pramenů	36
3.1.3 Oživení pramenů.....	37
3.1.4 Postavení pramenů v říční krajině.....	40
3.2 Říční tok (<i>F. Kubiček, Vr. Bednář, O. Štěrba</i>).....	42
3.2.1 Hlavní faktory říčního toku (<i>F. Kubiček</i>).....	43
3.2.2 Interakce látek, živin a organismů v řece (<i>F. Kubiček, O. Štěrba</i>)	45
3.2.3 Interakce substrátu a říční bioty (<i>F. Kubiček</i>).....	47
3.2.4 Vodní makrovegetace řek (<i>Vr. Bednář</i>).....	48
3.2.5 Zonální členění toků podle říční bioty (<i>F. Kubiček</i>).....	53
3.2.6 Postavení řeky v říční krajině (<i>O. Štěrba</i>)	56
3.3 Hyporeál (<i>O. Štěrba</i>).....	58
3.3.1 Co je to hyporeál.....	58
3.3.2 Oživení hyporeálu.....	62
3.3.3 Postavení hyporeálu v říční krajině.....	64

3.4	Aluvium říční krajiny (O. Štěrba)	65
3.4.1	Co je to aluvium	65
3.4.2	Životní faktory a oživení říčního aluvia	68
3.4.3	Postavení říčního aluvia v říční krajině	71
3.5	Stojaté vody v říční krajině (O. Štěrba)	72
3.5.1	Obecná charakteristika	72
3.5.2	Odstavená říční ramena	73
3.5.3	Periodické tůně	78
3.5.4	Jezera	83
3.5.5	Postavení stojatých vod v říční krajině	85
3.6	Suchozemská niva (O. Štěrba, B. Šarapatka, Vr. Bednář, F. Kubiček)	86
3.6.1	Ekologické podmínky a definice nivy (O. Štěrba)	86
3.6.2	Půdní pokryv říční nivy (B. Šarapatka)	93
3.6.3	Půdní živěna – edafon (O. Štěrba)	101
3.6.4	Vegetace říční nivy (Vr. Bednář)	105
3.6.5	Zvířena říční nivy (F. Kubiček, O. Štěrba)	117
3.6.6	Postavení nivy v říční krajině (O. Štěrba)	123
3.6.7	Další suchozemské ekosystémy (břehy, agradační val, ostrovy, hrůdy) (O. Štěrba)	124
3.6.8	Umělé objekty v říční krajině (O. Štěrba)	127
4	Zonace říční krajiny od velehor do nížin (O. Štěrba, botanické kap. Vl. Řehořek)	129
4.1	Říční krajina horské řeky	132
4.1.1	Celková charakteristika	132
4.1.2	Vodní ekosystémy horského úseku řek	135
4.1.3	Suchozemské ekosystémy krajiny horských řek	137
4.1.4	Postavení horského úseku v systému říčních krajin	140
4.2	Říční krajina podhorských toků	141
4.2.1	Celková charakteristika	141
4.2.2	Vodní ekosystémy	143
4.2.3	Suchozemské ekosystémy	146
4.2.4	Postavení podhorského úseku v systému říčních krajin	149
4.3	Říční krajina středního úseku řek	150
4.3.1	Celková charakteristika	150
4.3.2	Vodní ekosystémy	152
4.3.3	Suchozemské ekosystémy	155
4.3.4	Postavení středních úseků v systému říčních krajin	158

4.4	Říční krajina nížinných (dolních) částí řek	159
4.4.1	Celková charakteristika	159
4.4.2	Vodní ekosystémy	160
4.4.3	Suchozemské ekosystémy krajiny nížinné řeky	168
4.4.4	Postavení nížinných úseků v systému říčních krajín	176
4.5	Krajina říční delty (O. Štěrba)	177
4.5.1	Celkový charakter	177
4.5.2	Vodní ekosystémy delt	179
4.5.3	Suchozemské ekosystémy delt	185
4.5.4	Mangrove	187
4.5.5	Postavení delt v systému říčních krajín	192
5	Ekologické jedinečnosti říčních krajín	
	(O. Štěrba, J. Měkotová, F. Kubiček, M. Rychmovská)	195
5.1	Vznik a vývoj ekosystémů říčních krajín (O. Štěrba)	195
5.2	Energie a koloběh látek v říční krajině (O. Štěrba)	200
5.2.1	Energie a látky v řece (F. Kubiček, O. Štěrba)	201
5.2.2	Trofic, znečištění, saprobita (O. Štěrba)	205
5.2.3	Samočištění (O. Štěrba)	212
5.2.4	Energie a látky ve stojatých vodách říční krajiny (O. Štěrba)	217
5.2.5	Energie a látky v aluviálních vodách (O. Štěrba)	220
5.2.6	Látky a energie v travinných porostech říční krajiny (M. Rychmovská)	222
5.2.7	Energie a látky v lesních formacích říční krajiny (O. Štěrba)	228
5.3	Ekologické vztahy v podélné ose říční krajiny (vývoj názorů) (F. Kubiček)	230
5.4	Teorie ekologického kontinua říční krajiny (O. Štěrba)	233
5.5	Biodiverzita v říční krajině (J. Měkotová)	238
5.5.1	Biodiverzita, biotopická diverzita, disturbance, sukcese	238
5.5.2	Biodiverzita říční krajiny. Gradient podmínek prostředí. Faktor času	240
5.5.3	Teorie nerovnováhy, kompetiční teorie, koncepce dynamiky plošek	242
5.5.4	Okrajový efekt. Funkce koridoru a bariéry	243
5.5.5	Antropogenní činnost a biodiverzita říční krajiny	244
5.5.6	Biodiverzita říčních krajín ve světovém kontextu	252

6 Funkce ekosystémů říční krajiny	
<i>(O. Štěrbá)</i>	253
6.1 Co to jsou funkce říční krajiny	254
6.2 Skupina „geofyzikálních“ funkcí	254
6.3 Hydrologické funkce	256
6.4 Funkce povodňová.....	257
6.5 Funkce protipovodňová	261
6.5.1 Přístupy k problému	261
6.5.2 Poznámka k technickým protipovodňovým metodám.....	267
6.5.3 K realizaci protipovodňových opatření.....	270
6.6 Zdroj vody	271
6.7 Funkce „přírodního napajedla“	273
6.8 Transformace energie a funkce klimatická (<i>M. Rychnovská, O. Štěrbá</i>).....	274
6.9 Funkce destruentní (dekompoziční) a samočistící (likvidace „odpadů“).....	277
6.10 Stabilizační funkce (ochrana před katastrofami, ochrana ekologické stability)	277
6.11 Funkce regulace složení atmosféry.....	278
6.12 Funkce půdotvorná a protierozní.....	280
6.13 Produkční funkce	282
6.14 Funkce „biologická“ (životní prostředí)	284
6.15 Funkce toku informací	284
6.16 Migrační funkce	285
6.17 Plavební funkce	286
6.18 Rekreační funkce.....	288
6.19 Funkce obytná	289
6.20 Energetická funkce	290
6.21 Funkce státní hranice	290
6.22 Funkce „vnitřní krajiny“	291

7 Využívání a ovlivňování říčních krajín (<i>O. Štěrba</i>)	295
7.1 Zemědělství a likvidace lesů	295
7.2 Zemědělství v pramenných oblastech	298
7.3 Sídliště a technická výstavba	301
7.4 Pozemní komunikace	303
7.5 Plavební kanály a úprava koryt.....	304
7.6 Vodní nádrže	305
7.7 Znečišťování (říční krajina – největší skládka světa)	311
7.8 Celkové odpřírodnění říčních krajín	313
7.8.1 Odpřírodnění říční krajiny v České republice	313
7.8.2 Stav říčních krajín v jiných regionech	317
7.8.3 Říční krajiny v globálním systému životního prostředí	324
7.9 Oceňování funkcí a služeb říčních krajín.....	325
7.9.1 Přístupy k problému	325
7.9.2 Příklady oceňování říční krajiny a jejich služeb.....	328
7.9.3 Cena ekosystémových služeb říční krajiny v globálním krajinném systému.....	332
7.9.4 Závěr kapitoly	334
8 Revitalizace říční krajiny (<i>J. Měkotová, O. Štěrba</i>)	337
8.1 Co jsou to revitalizace	337
8.2 Revitalizace v České republice	339
8.3 Revitalizace v některých vyspělých zemích	346
8.4 Jak dál v revitalizacích	349
8.5 Kolik přírody pro krajinu?	354
9 Souhrn (Summary) (<i>O. Štěrba</i>)	361
10 Literatura	387